

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ulatuslik kliimakokkulepe – eesmärk Kopenhaagenis””

KOM(2009) 39 lõplik

(2010/C 128/22)

Raportöör: **Thomas McDONOGH**

28. jaanuaril 2009 otsustas komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ulatuslik kliimakokkulepe – eesmärk Kopenhaagenis””

KOM(2009) 39 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 2. septembril 2009.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 457. istungjärgul 4.–5. novembril 2009. aastal (5. novembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 168, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 3.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on väga pettunud, et Euroopa Liidu riigipead ja valitsusjuhid ei ole endiselt jõudnud kokkuleppele kliimamuutustevastaste meetmete oluliste rahastamisotsuste osas.

1.2. Teaduslike avastuste kohaselt soovib komitee seada pikaajaliseks eesmärgiks (aastaks 2050) ligikaudu 2 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti inimese kohta aastas, et hoida globaalne soojenemine alla 2 °C tasemel.

1.3. Komitee leiab, et Euroopa Liit peaks ambitsioonikaks vaheeesmärgiks seadma kasvuhoonegaaside heitkoguste vähemalt 30 % vähendamise ajavahemikus 1990–2020 eeldusel, et teised arenenud riigid ning majanduslikult rohkem arenenud arengumaad võtavad samaväärseid vähendamiskohustusi.

1.4. Arenenud riigid peaksid võtma kohustuse vähendada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 80 protsenti 1990. aasta tasemega võrreldes.

1.5. Komitee nõustub komisjoniga, et arengumaad rühmana (välja arvatud Aafrika kõige vähem arenenud riigid) peaksid püüma oma heitkoguste suurenemist nii, et tegelikud kogused oleks 2020. aastal 15–30 % väiksemad kui praeguse tegevuse jätkumise korral.

1.6. Kopenhaageni läbirääkimistesse tuleks kaasata lennundusse ja meretranspordist pärit heitkogused.

1.7. Komitee kordab vajadust vähendada 2020. aastaks troopiliste metsade raadamist vähemalt 50 % võrreldes praeguste tasemetega. Samal ajal tuleb tagada metsade, rohumaade, märgalade ja turbarabade säästev majandamine mujal arenenud riikides ja tulevikus ka arengumaades.

1.8. Komitee on rahul tõsiasjaga, et komisjon toetab rahvusvahelist kokkulepet, et lisada teised fluoritud gaasid Kyoto protokolli kohaldamisalasse.

1.9. Tagada tuleb kliimamuutusi puudutavate ülemaailmsete (ja piirkondlike) teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse asjakohane rahastamine.

1.10. Komitee toetab aktiivset haridus- ja teavituspoliitikat, et edendada kliimamuutuste ja nende mõjude paremat mõistmist nii Euroopa kodanike seas kui ka kaugemal.

1.11. Praegust ülemaailmset majanduslangust ei tohiks kasutada takistusena otsustavate ja kiireloomuliste sammude astumisel kliimamuutuste valdkonnas.

2. Sissejuhatus

2.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste rühma neljanda hindamisaruande järgsete hiljutiste teaduslike avastuste valguses veendunud, et praegu on kiire ja vahetu tegutsemine vajalikum kui kunagi varem.

2.2. Euroopa Liidu liikmesriikide valitsused seadsid 1996. aastal maksimaalseks vastuvõetavaks tasemeks 2 °C soojenemise eesmärgi industriaalühiskonna eelse tasemega võrreldes ning sellest ajast on seda seisukohta kinnitanud Euroopa Ülemkogu, keskkonnaministrite nõukogu ja hiljuti Euroopa Liidu kliimamuutuste ekspertrühm. Suurem temperatuuri tõus põhjustaks tõenäoliselt suuri ühiskondlike pingeid, avaldades mõju tervisele ja tuues kaasa veepuuduse, toiduga kindlustatuse probleemid ja sunnitud rände. Siiski ei ole kliima 2 °C soojenemine mingil juhul ohutu, kuna näiteks Põhja-Jäämere jää taandub ootamatult kiiresti juba praeguse ülemaailmse keskmise temperatuuri juures, mis ulatub 0,8 °C üle industriaalühiskonna eelse taseme.

2.3. Hiljutised teaduslikud avastused on veelgi murettekitavamad kui valitsustevahelise kliimamuutuste rühma neljanda hindamisaruande omad. Rahvusvaheline süsinikutaset jälgiv uurimisühendus *Global Carbon Project* kinnitas, et süsinikdioksiidi heitkoguste kasv suureneb. Kasvumäärad (keskmiselt 3,5 % aastatel 2000–2007, mis on ligikaudu neljakordistunud 1990.–1999. aasta 0,9 % võrreldes) ületavad isegi valitsustevahelise kliimamuutuste rühma heitkoguste stsenaariumite eriaruande kõige mustema stsenaariumi.

3. Heitkoguste vähendamise eesmärgid

3.1. Taustteave

Arenenud tööstusriigid, kus 2008. aastal elas ligikaudu üks miljard maailma 6,7 miljardist elanikust, on põhjustanud umbes 70 % kõigist alates 1950. aastast tekkinud heidetest. Tulevikus on suurema osa heitkoguste tekitajad praegu arengumaadeks peetavad riigid.

Nii 1990. kui ka 2000. aasta heitkogused olid ülemaailmselt ligikaudu 40 gigatonni (Gt) süsinikdioksiidi ekvivalenti aastas; 2008. aastal oli vastav näitaja 50 Gt CO₂ ekvivalenti. Ülemaailmsed aastased heitkogused inimese kohta aastatel 1990 ja 2000 olid 7–7,5 tonni inimese kohta, 2008. aastal ulatus vastav näitaja peaaegu 8 tonnini inimese kohta. Kliimamuutuste mõju uurimisrühma juhtimisel Saksamaal Potsdamis tehtud tööst nähtub, et kliima soojenemise 2 °C ületamise riski vähendamiseks 25 %-ni (mis ei ole ikkagi tühi risk) tuleb kasvuhoonegaaside heitkoguseid aastaks 2050 ülemaailmselt vähendada rohkem kui 50 % 1990. aasta tasemega võrreldes.

3.2. Teaduslike avastuste kohaselt ja üldise teadusliku konsensusel soovitab komitee seada pikaajaliseks eesmärgiks (aastaks 2050) ligikaudu 2 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti inimese kohta aastas, mis võrdub kasvuhoonegaaside heitkoguste stabiliseerimiseesmärgiga, milleks on 500 ppm CO₂ ekvivalenti. Eesmärgi 2 tonni inimese kohta aastas tuleks propageerida riiklikul tasandil.

3.3. Komitee nõustub komisjoni nimetatud heitkoguste vähendamise eesmärkidega, mille kohaselt tuleb 2050. aastaks vähendada heitkoguseid ülemaailmselt vähemalt 50 protsenti 1990. aasta tasemest.

3.4. Komitee nõustub valitsustevahelise kliimamuutuste rühma neljanda hindamisaruande ning hilisemate avastustega, et arenenud riigid peaksid võtma kohustuse vähendada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 80 protsenti 1990. aasta tasemega võrreldes.

EL on võtnud iseseisva kohustuse vähendada 2020. aastaks oma heitkoguseid 20 % võrreldes 1990. aasta tasemetega ning on sellega eeskujuks teistele riikidele.

3.5. Samuti nõustub komitee komisjoniga selles osas, et Euroopa Liit peaks vastavalt väljapakutule seadma 2020. aastaks kõrgema – heitkoguste 30 % vähendamise – eesmärgi eeldusel, et teised arenenud riigid võtavad samaväärse vähendamiskohustuse ning majanduslikult rohkem arenenud arengumaad annavad asjakohase panuse. Sellele eesmärgile peaksid pühenduma mitte ainult

Kyoto protokollis I lisas nimetatud riigid, vaid kõik OECD liikmesriigid ja Euroopa Liidu liikmesriigid, kandidaatriigid ja võimalikud kandidaatriigid. Arenenud riikide pühendumine on eluliselt vajalik – kui mitte vältimatu –, et ka arengumaad saaksid eeskujul järgida ja oma eesmärgi seada. Aja jooksul tuleks need eesmärgid läbi vaadata seoses tegevuskavaga, milles on välja toodud kümne aasta eesmärgid aastateks 2030 ja 2040, pidades seejuures silmas viimaseid kättesaadavaid teadusuuringute tulemusi.

3.6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on väga mures, kuna teiste peamiste arenenud riikide (nagu USA ja Jaapan) ettepanekud ei ole piisavalt ambitsioonikad, jäädes kaugelt maha eelpoolnimetatud eesmärkidest aastaks 2020. USA kongressi energia- ja kaubanduskomisjon kiitis 21. mail 2009 heaks energiat ja globaalset soojenemist käsitleva seaduseelnõu, mis kohustab vähendama heitkoguseid 2020. aastaks 17 % ja 2050. aastaks 83 % 2005. aasta tasemega võrreldes (ja mitte märkimisväärselt madalama 1990. aasta tasemega võrreldes!). Siiski vajab see 930-leheküljeline eelnõu USA valitsuse heakskiitu, mis on õigeaegselt enne detsembris toimuvat Kopenhaageni kohtumist ebatõenäoline. Komitee tunneb muret mõju pärast, mida see võib avaldada Kopenhaageni läbirääkimiste õnnestumisele.

3.7. Samuti kritiseerib komitee tõsiasi, et G8, kaheksa muud riiki ja Euroopa Liit, kes osalesid 9. juulil 2009 L'Aquila Itaalias juhtivate majandusriikide energia- ja kliimafoorumil (*Major Economies Forum on Energy and Climate*), ei võtnud ühtegi konkreetset rahalist kohustust. Samal ajal, kui nad leppisid kokku ülemaailmses pikaajalises eesmärgis, milleks on heitkoguste ülemaailmne vähendamine vähemalt 50 % ulatuses aastaks 2050 ja ühe osana heitkoguste 80 % või enama vähendamise eesmärgis arenenud riikidele aastaks 2050, ei viidatud seejuures ühelegi võrdlusaastale ega lepitud kokku üheski vahe-eesmärgis (2020).

3.8. Komitee nõustub komisjoniga, et arengumaad rühmana (välja arvatud Aafrika kõige vähem arenenud riigid) peaksid samal ajal piirama oma heitkoguste suurenemist nii, et tegelikud kogused oleks 2020. aastal 15–30 % väiksemad kui praeguse tegevuse jätkumise korral.

Komitee on arvamusel, et kõnealuste eesmärkide saavutamine eeldab varast ja kooskõlastatud tegutsemist.

3.9. Komitee on seisukohal, et heitkoguste mass inimese kohta on õiglane näitaja arenenud riikide ja arengumaade heitkoguste vähendamise eesmärkide hindamiseks, kuivõrd igal inimesel siin maailmas peaks olema võrdsed saasteõigused.

3.10. Selliseid suhtarve nagu süsinikumahukus [süsinikuheidet / SKP ühik] võiks kasutada heitkoguste vähendamiseesmärgina. Ent komitee hoiatab selle kasutamise eest, kuna kõnealune parameeter võib väheneda tänu riigi SKP kasvule ja mitte antud riigi üldiste heitkoguste vähenemise tõttu.

4. Lennundusest ja meretranspordist pärit heide

4.1. Heitkogused

4.1.1. Rahvusvahelisest (ja riiklikust) lennundusest ning meretranspordist pärit heitkogused on kasvav ülemaailmsete heitkoguste allikas. Rahvusvahelisest lennundusest pärit kasvuhoonegaaside heide kasvas ajavahemikul 1990–2004 4,5 % aastas, rahvusvahelisest meretranspordist pärit heitkoguste kasv oli samal perioodil 2,75 % aastas. Sellest hoolimata ei kuulu kõnealused heitkogused ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja selle Kyoto protokolliga kohaldamisalasse. Tuginedes 2007. aastal lennundusest pärinevatele CO₂ heitkogustele, on lennundus vastutav ligikaudu 2 % heitkoguste eest maailmas; lähitulevikus on tõenäoliselt oodata nende kasvu. Rahvusvaheline Lennutranspordi Assotsiatsioon (IATA) võttis 2009. aasta juunis vastu eesmärkidekogumi lennundusest pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste piiramiseks. Samuti tegi IATA ettepaneku, et heitkoguseid arvestataks (nende eest tasutaks) ülemaailmsel, mitte piirkondlikul või kohalikul tasandil. Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) hiljutistest aruannetest nähtub, et rahvusvahelise meretranspordi heitkoguste hulk on ligikaudu 843 Mt CO₂ aastas (ca 3,5 % kasvuhoonegaaside heitkoguste ülemaailmsest kogumahust), mis vastab Saksamaa-taolise suure tööstusmaa heitkoguste tasemele.

4.2. Eesmärgid

4.2.1. Komitee jagab komisjoni arvamust, et rahvusvahelisest lennundusest ja meretranspordist pärit heitkogused tuleb lisada Kopenhaageni kokkuleppesse. Eesmärk peaks olema vähendada heitkoguseid „2020. aastaks allapoole 2005. aasta tasemeid ning 2050. aastaks märkimisväärselt allapoole 1990. aasta tasemeid.” Lisaks sellele nõustub komitee komisjoniga, et kui 2010. aasta lõpuks ei jõuta Rahvusvahelises Tsiivillennundusorganisatsioonis ja Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis kokkuleppele heitkoguste eesmärkide osas, lisatakse rahvusvahelisest lennundusest ja meretranspordist pärit heite vähendamine Kopenhaageni kokkuleppe alusel riikidele kehtestatavate eesmärkide hulka. Komitee kordab, et heitkogustega kauplemise süsteemid meretranspordis on oluliselt keerukamad kui lennunduses ning et alternatiivne ülemaailmne süsteem võib osutada palju tõhusamaks kui Euroopa Liidu või muu piirkondlik süsteem (vt ka EMSK arvamus teemal „Keskkonahoidlik meretransport ja siseveetransport”).

5. Maakasutusest ja maakasutuse muutumisest pärit heide

5.1. Maakasutuse muutumine (enamasti raadamine, turba põletamine ja muu samalaadne) annab 17,4 % praegustest ülemaailmsest heitest.

5.2. Pidades silmas maakasutuse muutumisest pärit heitkoguste suurt osakaalu, kordab komitee vajadust vähendada 2020. aastaks troopiliste metsade raadamist vähemalt 50 % praeguste tasemega võrreldes (vt EMSK arvamus teemal „Toimetulek metsade raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate probleemidega, et võidelda kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse hävimise vastu”).

5.3. Samal ajal tuleb tagada metsade, rohumaa, märgalade ja turbarabade säästev majandamine esmalt arenenud riikides (ja hiljem arengumaades), et tagada ka nendes riikides süsinikdioksiidi ladustamine. Kõik riigid peaksid võtma meetmeid metsade raadamise ohjeldamiseks.

5.4. Euroopa peaks andma head eeskuju metsade säilitamise edendamiseks, nõudes näiteks säästvalt majandatud metsadest pärit puittoodete sertifitseerimist.

5.5. Kuna põllumajanduse ja kliimamuutuste seosed on komitee eraldi arvamuse (1) teema, siis käesolevas arvamuses seda pikemalt ei käsitleta.

6. Sektoripõhine lähenemisviis kliimamuutuste läbirääkimiste kontekstis

6.1. Komitee teeb ettepaneku kaaluda sektoripõhist lähenemisviisi rolli täiendusena kliimaläbirääkimistele. Näiteks võiks lisaks riiklikele heitkoguste eesmärkidele Kyoto protokolliga töörühma aruande eeskujul kokku leppida vabatahtlikes/kohustuslikes, kvantitatiivsetes/kvalitatiivsetes eesmärkides konkreetsetes sektorites (näiteks elekter, raud ja teras, tsement). Sektoripõhist lähenemisviisi kirjeldatakse täpsemalt seoses ülemaailmse kliimamuutuste kokkuleppe vähendamisvõimalustega.

7. Fluoritud gaasid

7.1. Komitee toetab ettepanekut lisada tulevase kliimalepinguse mitmed uued tööstuskemikaalid. Üks selline ühend on lämmastiktrifluoriid (NF₃), mille kasutamine on laialt levinud lauaarvutite ja laiekraaniga LCD televiisorite valmistamisel ning mis on umbes 17 000 korda võimsam kui CO₂. Näiteks ei ole fluorosüsivesinikud (HFC) hõlmatud Montreali konventsiooniga ja neid kasutatakse klorofluorosüsivesinike (HCFC) asendamiseks. Teised vaatluse all olevad uued kemikaalid on uut tüüpi perfluorosüsivesinikud (PFC) ja fluorosüsivesinikud, trifluorometüülväävelpentaflooriid (SF₅CF₃), fluoritud eetrid, perfluoropolümeerid (PFPE) ja süsivesinikud (HC). Keemiatööstus peaks välja arendama aseained suure globaalset soojenemist põhjustava potentsiaaliga uute tööstusgaaside jaoks.

7.2. Eesmärgid

7.2.1. Komitee on rahul tõsiasjaga, et komisjon toetab rahvusvahelist kokkulepet lisada järgmised fluoritud gaasid (F-gaasid) Kyoto protokolliga kohaldamisalasse: uut tüüpi fluorosüsivesinikud ja perfluorosüsivesinikud, trifluorometüülväävelpentaflooriid, fluoritud eetrid, perfluoropolümeerid ja süsivesinikud, mille osas tuleks kõigepealt kehtestada piirmäär ja siis kokku leppida nende järkjärguline kasutusel kõrvaldamine.

(1) ELT C 27, 3.2.2009, lk 59–65.

7.2.2. Komitee soovib, et uute F-gaaside kontsentratsioonitase järelevalve ja kontrollimine moodustaks rahvusvahelise kokkuleppe olulise osa.

8. Vähendamismeetmed

8.1. Komitee on veendunud, et riikide valitsused peaksid arendama jõuliselt selliseid odavaid energiakasutuse vähendamise viise nagu energiatõhususe meetmed hoonetes, võttes vastu asjakohaseid eeskirju ja kehtestades standardeid. Vastu võib võtta õigusakte jäätmete vähendamise ja ringlussevõtu edendamiseks. Inimestele võib pakkuda toetusi, et ärgitada neid varustama oma kodusid päikesepaneelidega, suurendama oma kodude isolatsiooni taset jne.

8.2. Toetada tuleb taastuvaid energiaallikaid. Näiteks tuleks eraldada toetusi energiatootmiseks tuuleturbiinide püstitamise jaoks, võimalusega lülitada need elektrivõrku. Toetada võib ka energiatootjaid, mis toidavad elektrivõrke ja töötavad biogaasil, mis on toodetud rohu, taimede, rukki jms segu kääritamisel saadud metaanist, nagu on see õnnestunud Saksamaal taastuvate energiaallikate seaduse raames, mille tulemusena pärineb rohkem kui 14 % riigi elektrist taastuvatest energiaallikatest.

8.3. Soosida tuleb vähem CO₂-heidet tekitavaid ja keskkonnasäästlikke tehnoloogiaid. Arenenud riike ja arengumaad tuleb ärgitada uuendusmeelsusele ja võtma seal, kus võimalik, kasutusele uued energiatõhususe tehnoloogiad.

8.4. Olemasolevate ja uute elektrijaamade parendamist taotleatakse eri meetmete kaudu: vähem CO₂-heidet tekitavatele kütustele üleminek; taastuv- või tuumaenergia osakaalu suurendamine; elektrijaamades tõhusamate tehnoloogiate kasutamine.

8.5. Komitee on selle poolt, et algsed investeeringud vähem arenenud riikidesse tuleks suunata parimate kohalikul turul saadaolevate või kohalikele tingimustele kohandatud tehnoloogiate ostmiseks.

9. Kohanemismeetmed

9.1. Bali tegevuskavas tunnistatakse vajadust lisada kohanemine sõnaselgelt 2012. aasta järgsesse kliimakokkuleppesse. Kliimamuutustega kohanemine, tänu millele tõuseb ühiskonna võime tulla toime kliimamuutuste mõjuga, on hiljuti esile toodud rahvusvahelisel teadlaste konverentsil kliimamuutuste kohta. 1. aprillil 2009 esitles komisjon oma valget raamatut (KOM(2009) 147 lõplik) kohanemismeetmete kohta. Selle abil võivad EL ja tema liikmesriigid valmistada end paremini ette kliimamuutuste mõjudeks.

9.2. Komitee toetab komisjoni mõtet luua Kopenhaageni kokkuleppe raames kohanemise raamistik, milles oleks esindatud järgmised elemendid:

— strateegiline lähenemine kohanemisele;

— kohanemine tuleks lisada ELi peamistesse poliitikavaldkondadesse;

— kohanemine peab toimuma kohalikul ja piirkondlikul tasandil;

— kohanemist tuleks vähimarenenud riikides ja arengumaadest väikestes saareriikides toetada ülemaailmse kliimamuutuste liidu kaudu ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames kohanemismeetmete raamistiku kaudu.

9.3. Kohanemispoliitika edu tagamiseks on oluline, et koormus jaguneks võrdselt ning et võetaks arvesse mõju tööhõivele ja madala sissetulekuga elanikkonnarühmade elukvaliteedile. Jälgida tuleb ka kohanemispoliitika sotsiaalset mõõdet ja kaasata kõik sotsiaalpartnerid.

10. Ülemaailmsed teadusuuringud, tehnoloogiaarendus ja tutvustamistegevus

10.1. Komitee on veendunud, et ülemaailmsetele teadusuuringutele, tehnoloogiaarendusele ja tutvustamistegevusele tuleb – viivitamatult – tagada rahastamine. Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse programmid on vajalikud, et kiirendada elektrijaamades kasutatavate taastuvate energiaallikate ning elektri- ja soojusenergia koostootmise arengut, tehnilist parandamist ning turuletoomist.

10.1.1. Komitee toetab komisjoni mõtet (SEK(2008) 3104 lõplik) teostada praegu seitsmenda raamprogrammi raames integreeritud kliimamuutuste teadusuuring. Komitee soovib tihedamat koostööd Euroopa Komisjoni ja ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste ekspertrühma vahel seitsmenda raamprogrammi ja sellega seotud ning tulevaste teadusprogrammide raames.

10.1.2. Komitee toetab otsustava hoo andmist Rahvusvahelise Energiaagentuuri määratletud energiatõhususe ja vähem CO₂-heidet tekitava tehnoloogia valdkonna teadusuuringutele, tehnoloogiaarendusele ja tutvustamistegevusele ning neile tehnoloogiatele, mis on määratletud ELi energiatehnoloogia strateegilises kavas, et käivitada ja kiirendada strateegiliselt oluliste energiatõhususe ja vähem CO₂-heidet tekitava tehnoloogiate kasutusele võtmist.

10.1.3. Kogu intellektuaalse omandi kaitse ja arengumaade valdkond on märkimisväärselt muutunud 1995. aastast alates, kui jõustus Maailma Kaubandusorganisatsiooni intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping. Selle lepingu raames võtavad arengumaad endale kohustuse pidada kinni välismaistest patentidest. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu kehtestamisest alates leiavad ettevõtted, et kasulik on esitada patenditaotlus arenguriikides.

10.2. Komitee toetab komisjoni järgmisi eesmärgi:

— teostada teadusuuringuid kliimamuutuste mõju, kohanemise ja vähendamise võimaluste kohta riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil;

- edendada rahvusvahelist teadus- ja tehnoloogiaalast koostööd kõigi kliimaga seotud teadusuuringute puhul, sh vähem CO₂-heidet tekitavad tehnoloogiad ja taastuvad energiaallikad üle kõigi sektorite;
- 2012. aastaks tuleks energiaga seotud teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse mahtu vähemalt kahekordistada ja 2020. aastaks neljakordistada ning panna oluliselt rohkem rõhku vähem CO₂-heidet tekitavale tehnoloogiale, eelkõige taastuvatele energiaallikatele.

11. Rahalised vahendid

11.1. Ulatuslikku Kopenhaageni kokkulepet tuleb toetada kohaste rahaliste vahenditega. Arenenud riikide ettepanekud tuleb peatselt lauale lüüa, et motiveerida ja ärgitada ka arengumaid tegevusse astuma. Kopenhaageni kokkuleppe edu või ebaõnnestumise võti on rahastamine ning arenenud riikide ja arengumaadega kokkulepitud eesmärgid.

11.2. ELi kohustus Kopenhaageni konverentsil näib olevat üsna leige, nagu näitab asjaolu, et ELi riigipead lükkasid 18.–19. juunis 2009 toimunud kohtumisel edasi otsustavad otsused kliimamuutuste rahastamise kohta, v.a. märkimine, et kliimamuutustega tegelemise rahastamise aluse peaks moodustama riigi maksevõime ja „saastaja maksab” põhimõtted.

11.3. Kuna Euroopa Ülemkogu ei ole seni rahastamise kohta ühtegi otsust teinud, siis on komitee väga mures selles valdkonnas puuduvate kiirete sammude pärast. On väga murettekitav, et siiani ei ole arenenud riigid, sh EL, andnud piisavalt rahalisi tagatisi ega võtnud kohustusi.

11.4. Selliste valdkondade investeeringud nagu energiatõhususe tehnoloogiad ja lai valik vähem CO₂-heidet tekitavad tehnoloogiaid suurendavad majanduskasvu ja energiasäästu.

11.5. Arengumaade vähendamismeetmete rahastus peaks tulema riikide oma vahenditest ja välisvahenditest, ülemaailmselt süsinikuturult ja arenenud riikide toetustest:

- **Riikide oma vahendid:** enamik investeeringuid kuni aastani 2020 ja energiakasutuse vähendamine peaks olema suhteliselt odav, nt energiakasutuse tõhustamise meetmete kaudu kodudes ja hoonetes ning erasektoris. Seda rahalist kohustust võib toetada valitsuste poliitika keskkonna- ja energiavaldkonnas. Lisaks võib veel üheks potentsiaalseks rahastamisallikaks olla riiklike, rahvusvaheliste ja kahepoolsete programmide raames eraldatavate toetuste ja laenude kasutamine.
- **Välisvahendid:** kulukate või lühiajaliselt kasu kaasa mitte toovate vähendamismeetmete puhul, mis nõuavad suuremaid investeeringuid, kui asjaomane arengumaa suudab teha, peavad vahendid tulema erinevatest allikatest ja uuenduslikest rahastamismehhanismidest, sealhulgas riiklikest vahenditest ja rahvusvahelistest CO₂ krediitmehhanismidest. Komitee toetab komisjoni pingutusi luua 2015. aastaks OECD riike hõlmav süsinikuturg – sidudes ELi

kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi võrreldavate piiramise ja kauplemise süsteemiga – ning isegi veel laiem turg 2020. aastaks.

11.6. Euroopa Ülemkogu on rõhutanud vajadust uurida üksik-asjalikumalt rahvusvahelisi rahastamismehhanisme. Teema on taaskord Euroopa Ülemkogu päevakavas oktoobris. Komitee on kindlal arvamusel, et niiviisi jäetakse küsimus viimasele silmapile, arvestades, et Kopenhaageni konverents toimub detsembris.

11.7. Komitee toetab komisjoni seisukohta, et arenenud riigid peaksid oma toetused eraldama riiklikest vahenditest ja CO₂ krediitmehhanismide kasutades. Riikide rahaline panus peab olema võrreldav ja lähtuma põhimõttest, et saastaja maksab, ning arvestama iga riigi majandussuutlikkust. Rahaliste panuste suuruse osas tuleks pidada läbirääkimisi ning nende summa tuleks lisada Kopenhaageni kokkuleppesse:

- i) määrares arenenud riikide rahalise kohustuse aasta kohta kokkulepitud valemi alusel (põhineb „saastaja maksab” põhimõtte ja riigi maksevõime kombineerimisel);
- ii) pannes iga arenenud riigi saastekvoodist teatud protsent reservi. Kõnealused saastekvoodid müüakse seejärel riikidele kokkulepitud rahvusvahelise enampakkumise teel.

11.7.1. Komitee tervitab eelkõige Mehhiko ettepanekut, et iga maailma riik peaks andma oma panuse „ühisesse patta”. Panuste suurused põhineksid valemil, mis võtaks arvesse iga riigi rahvaarvu, SKP-d ja kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Ühine pada jagatakse seejärel riikide vahel vastavalt nende vajadustele vähendada heitkoguseid, arendada keskkonnasäästlikke tehnoloogiaid ja kohaneda kliimamuutustest tulenevate mõjudega.

11.8. Komitee

- toetab komisjoni ettepanekut arendada edasi piiramise ja kauplemise süsteemi alustuseks arenenud riikide seas ja siis, aja jooksul, arengumaade hulgas;
- toetab samuti puhta arengu mehhanismi reformimist, mis on projektispetsiifilise loomu tõttu viinud suurte ülekande- ja halduskuludeni. Positiivne samm edasi oleks liikumine praeguselt projektipõhiselt puhta arengu mehhanismilt valdkonnaülesele puhta arengu mehhanismile. Teine tee oleks tehnoloogiaareng ja puhta arengu ülekanne, mis täidaks Bali tegevuskava nõuded.

11.9. Pikaajaliste eesmärkideni jõudmiseks 2050. aastal kavatdatud kulud ei ole väikesed, ligikaudu 2 % praegusest SKP-st, kuid need kulud oleksid märkimisväärselt suuremad, kui otsustavalt ei tegutseta.

12. Üldsuse teadlikkus ja selle tõstmine

12.1. On oluline, et tõstetaks üldsuse teadlikkust praeguse globaalse soojenemise olukorra tõsidusest ja selle tagajärgedest, kui kliimamuutuste osas kiiresti midagi ette ei võeta.

12.2. Kodanikke tuleb ärgitada ja õhutada võtma oma vastutus energia keskkonnasäästlikumate vormide kasutamise, energiatõhusamate toodete ja teenuste ostmise ning oma ökoloogilise jalajälje vähendamise kaudu.

12.3. Komitee on arvamusel, et riigid peaksid hoiatama meedia kaudu oma kodanikke viivitamatust vajadusest meetmete järele ning vajadusest säilitada energiat ja kasutada alternatiivseid (mitte fossiilkütuseid) energiaallikaid, aidates nii vähendada kasvuhoo- negaaside heidete tekitatud kahju. Kliimamuutuste teema tuleks pikemaajalise strateegia raames lisada ka alg- ja keskkoolide õppekavadesse.

Komitee toetab vajadust komisjoni pakutud aktiivse hariduspoliitika järele, et arendada paremat arusaamist kliimamuutuste mõjust.

12.4. Komitee on veendunud, et Euroopa Ülemkogu peaks ärgitama liikmesriike toetama ja lihtsustama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, äri sektori, ametiühingute ja teiste organiseeritud kodanikuühiskonna esindajate kaasamist oma riiklikes valdkondades kliimamuutuste strateegia ja algatuste edendamisel.

12.5. Komitee usub samuti, et kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud ametiasutused peaksid tegema tihedamat koostööd, et aidata luua tugev teadmiste alus kliimamuutuste mõju ja tagajärgede kohta oma kodanike ja erasektori mobiliseerimise kaudu. Näiteks on ELi algatuse linnapeade pakt raames võtnud umbes 500 omavalitsust endale kohustuse alandada oma CO₂ heitkoguseid 2020. aastaks rohkem kui 20 % võrra.

13. Läbivaatamissäte

13.1. Komitee rõhutab vajadust, et kokkulepe sisaldaks kohustust hinnata korrapäraselt üldist edasiminekut ja kohustuste piisavust, sealhulgas 2015. aastal toimuva ulatusliku läbivaatamise nõuet.

Brüssel, 5. november 2009

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee president
Mario SEPI
